

Jeremiah 1:10 quis resipserit tibi consueverat ruam? Quam Deus sit apud Aquæ de eglo iudicium, & exiustorixisse in iudicium Deum intelligi poset, quando Elias h[ab]it oraculo divino deussum timore populum sublevavit, & recreavit, atq[ue] nurantem & vacillantem stabilitavit, & confirmavit.

jebbanan lephanan, posse videti per contemptum nunc
parte *peñor* vocabulum; proponem etiam demonstrati-
vum exprimito, scilicet *diceret* quis est tandem hic,
aut ille, qui *suas* *sactas* *vires*, qui *is* *mili* *restricte* con-
fidat posse, imbellis, artique belliz, non magis per-
tus, quam qui ad pecus quotidie *flat*, *vilis*, & *obscura*
perfon? & *Se dicit* *parlor* *yox ibi*, ut *apud* *Efaian*
& *honoriſtas* *et* *prae* *Rege*, *nam*, *quod* *aliás* *notari*,
eriam *apud* *scriptores profanos*. *Sensu autem est* in *Jeremi*-
ea, *nallam fortior* *esse* *posse* *Rege* *Nabuchodonos*-
ore, *quem Deus*, *mittebat*, & *protectebat*, & *in E*
Ia, *Cyrium Regem vocant Deus, parlor sum*
idei, & *le misum*; *Pra parlorum*, *Paraphrases Regen*
metochi, *transfert*.

*Ex parte sua. I Sicut etiam Hieronymus. Alii, similiter, exarserit irata, vel, ex eo tempore, quo exarserit ira tua; hoc est, ubi primis tristis coperis, non erit, quifur-
stire te, ita quamcum polvi. Ut, ut fatus etiam com-
declarat Tertetus, ex quo tempore coperis quis-
fisteri tubi, prodibit ac manifestabitur ita tu. Statim
quum decesseris punctionem aliquicuius, inquit Lyras, pro-
cedit in effectum, secundum modum tuus justitia, vel ten-
tatio. Verus est, non nupera recente ira tua, nostra re-
pentina, improvisa, praecepit plerumque Dei alii
bus anteixa dixi, *Rubris superibus Dei*, qui Deo per se
fistere magis, quam ali peccatores videntur. *Alius te-
nacis responde poset d. nec egi qui naveris patefactus es tuus,* &
pro tempore immensum cedens in unum. Et in emenda-
tione Biblis Gracis extat *ad ceteros* *in omni opere* *tuus*,
qui nisi fuerit isti in tua ira, quam lectionem reperio
quoque in Cyriello, Alexandrino, & in Placerio
Ethiopico. In veteri Latini Placerio, *anno ab ea rata*,
August. & Cassiodoro, *sunt ibi in tua ira.* In Placerio Romano,
seu in Vaticana Basilica utitur, *ex tunc ab ea rata.* Ar-
nobius, *tua ira tua.* Et videntur editiones hæc jun-
gere hæc sequentias: *sicut et Gallicano Placerio,*
quid hic etiam verius novi principium facit. Alii Gra-
ci Auctores, si etiam istam sequentiam, *et tuus ipso.*
Sic vero Apolinarius verius exponit:
in tua ira tuus ab eo tempore exarserit ista.
*ab initio vero in tua ira.**

vers. 9.) De cœlo auditum fecisti iudicium; terra tre-

*vers. 10.) Quum exurgeret in judicium
vos faceret omnes mansuetos terra-*

Sensus loci. **Q**ui exponunt ultima prioris verba *versus*, cum istis, fuisse, ac declarare illustrius esse quando haec fecit, quis hic narratur. Verum communior exppositio est, ut *scotism* istam fumanter. Proficitur autem Deo Propheta iustam ab illo pro populo ipso prolatam sententiam, quam exaudire et percipere omnes auribus ipsi metu sivevidenter cum anima dixerint palam celesti virtutes, ad ecclœ ipso dimicantem aduersus hollies illius; hos verò, illosque tam vehementi pavor perciliens, ut hiscere, mutare, movere le contra populam Deinceps vellent, nec valeret: id denuo à Deo factum post longam dissimilacionem, quando judicavit opportunum iniquos quidem perfectoriores iudicio persequi, justos autem piisque ab eorumdem tyranno liberata, e in hac degentia terrena, omni destrutio humano subfido. Hoc proculdubio fuit multo illustrius ac perfectius in universalij judicio, quo diffusum etiam locis sita, saltem iuxta mythicum cennum, declaratur; accipiendo præteriti temporis verba pro fureni, proper certitudinem predicationis, ut super alii. Sed ad literam rectè convenit in Alysiorum fragm editam ab Angelo, potquam conquievit ingens Judiciorum trepidatio, & a ceteris, ut libi et loquuntur Scriptura, quietus. Celestis patreter insuetus auxiliu divini, ut suum contremuerit hostilem obsidionem populus, simul calo exercitu, tunc more que remoto, tranquillitas fuerit. Auditum deni-

¹⁰³ De aliis expositionibus antea dixi, tunc de terce mor-
tu, quod erit unum de praecantatione, iudicium signis,
& homines terreni contrahentur, & ab eo impetu obre-
no, quod eis facere non habet, quietem, vel qui-
scit coelestes, iustificat. Ad illum quoque etiam
tum accommodant, qui vel in Passione Christi exerce-
vit, vel in resurrectione b. Hugo, & Riccardus atting-
unt, omnes filios dicendos. Chrysologus certam
de terram non in Christi resurrectio & in iudicio, at-
que, que confervi, hoc est. Angeli, scilicet pietatis
& iudicabiles in iustitia pauperum: Scquid ad annuntiandum
manus misus est? Id de leprosis interpretatur et
b. quavis subtypo captivorum in Babylone intel-
lexent omnes captivatos, & peccati. Vocantur
ad ipsam ut Iacob pauperem in Efraim uero ergo
labor exercent, humiliantur, sed ut Interpretetur: quia
inter **מִצְרַיִם** **b. קָרְבָּן**, qui sunt pauperes, & **מִצְרַיִם** **הַבָּשָׂר**
nominis propter hoc est in Efraim, & significat
magua similitudo facilis: permissione et, & de cedente
magistris. **מִצְרַיִם** **הַבָּשָׂר**, quod inter alia significat officie

Rendus, & iudicium tunc mundi, hoc est, pro mundo
faciens, ut Princeps ejus exerceretur foras, & adjudicaret
tunc causa manufactae terra, his nimis, qui vellet
in manusverius suscipere insitum verbum e. Theophylactus
fvidetur litteraliter haec terram omnium intelligere
de illa, qui contigit, quando lex dicitur eis, alterum
quando venit prima vice in mundum Christus, & emittit
Ierusalem turbat eis, h. agogytus: tertium in fine
mundi, sed secundum metaphoricas est. Quo autem per
geo Christus in iudicio iustus tranquillus apparuit, in
iustis triunxerat, doctet Gregorius b. Content meditatio
vini Iudicii, ac Dei de celo cuncta contemplantis, ju-
storum tempore judicaturi, ad incutientium timorem faci-
et, & a peccato revocandos. Probat idem Cary
foliomus hilice verbis, & similiis ex Psalmo 130: 1.
m quum dicatur Deum de calo proficeret in terram, ut
ligeret, inquit, videat terra, seu humanitas, hominem
qui, Dominum indignantem, & effrenat peccata ter-
ro affecte. Conformat exemplum & quando levius inferi-
tibus, aut in elates te perulantes ac insolentes gerente
tibus, Dominus aut Rex ex alto proprie, ut quam en-
viderint, cimeant, & desistant. Sec & ad idem aperte
et Hieronymus, explanans sententiam illam Dei aperte
Esaia om. Ad quem refolunt nisi ad pacificum, &
contrarium videntur. & tremores sermones mei: Terra
nim, hoc est, habitatores ejus, inquit, hoc loco non
stro citato, confiderantes iudicium. Dei, quietem agur-
talis operibus, & sedentes in domo, xterno requie-
tis Sabato, ne moveant le ad opus servile. Hoc est
quod Caino dixit Deus iuxta editionem Lxx, & percep-
tus est, & Esaia g, Quis fecit agere poverius? & Salomon
mon ex editione etiam Lxx, r. Qui audiit Domini, habita-
vit conforter, & quis fecit ab sine re omni malo.
Quoniam exsurgent in iudicium Dei, Hieronymus quum fu-
erit ad iudicandum Deus. Aliis, ut oratio ad Deum non
interrumpatur, vertunt in secunda nescio. ex quo ex-
istit.

interrumpunt, vertunt in secunda persona, *quam exar-
ges*, &c. Ecce verisimiliter fuit infinitivus Hebrewus cum
literis **שׁבָּרְכָּה** bekum. Paraphrases inducere
bras optantes: Dicunt, ait, iux*ti*, *ex*urget* ad iudicium*
*cum imp*io*s*, idest, ut eos condemnare, & punia*re* ar-
coerat. In Psalterio Gallici, *quoniam refugierat in iudicium*
Deus, August, *quam exargerat in iudicio Domini*, Arno-
bius, *Dominus*, Psalterium Romanum, *du*o refugierat in
iudicio Deus. Tunc de clade Agyrion, *tum de gene-*
rali iudicio exponitur hic locus, iuxta et quia lunt pri-
dicta. Surgere et exegere sapientius dicitur Deus ad optu-
lamundum, vel cagliandum, & adducit nonnumquam ju-
*dicendum verbū, nomine*judicet*, vel *adjudicet**.
v. 15. Ut *salvi faciet omnes mansuetos terrā*. Hieronymus
ut *salvi faciat omnes mites terra*. Alii in secunda persona
ut, *terrena omnes humiles te uel officia*.

Utralve sacerdos omnes manuftor terra.) Hieronymus
ut salvos faciat omnes mites terra. Alii in secunda persona
ut servare omnes humiles terra, vel afflitos, ve-
rios. In Pfaltz, Romano, & Gallic: & apud Cassiodorum,
omnes quietos terra: apud Augustin. Sc in veteri P[ro]alter-

omnes quinto *terre* apud Augustinum. & in veteri Platero
non non in *ibi* picio, omnes mites corde. Ita etiam
in Graeciis emendatis *μητρόπολις*, pro *μητέρα*, que
lectio exata in libro Vaticano, esti postmodum illi alia
suerit adscriptio, que habet *μητρόπολις* Graci Patres, quos le-
gerim nomen *γῆ* habent, & Hebrei, textu est idem va-
lens *γῆ* erat. Mansuetus terra dicuntur, sicut super *preca-*
torum terra, idest, quicquid leguntur in *terris* *sic* & in *li-*
bro Job. Et *Elias* ut & Sophonis exhortatis erant indi-
catur plebeii, ut *per* *per* *populum* *terra* *terram* *terra*. Yer *per* *mansu-*
tes *autem* *intelliguntur* *omnes* *justi*, quemadmodum alia
notavimus, ut *et* *omnes* *improbis* *per* *aperbos*. Caecitatibus
utriusque in Iustam, Ezechiam, & aliis pios, propterea quo-
rum Deus merito proflaverit exercitus Abyssorum,
sine prælio, & pugna, ut alia prius non *arco*. Pro *man-*
suetis *terris*, at *Elias* quod *arguit* in *equinotice* *Christus*.

Ver. 11.) Quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi,
et reliqua cogitationis diem festum agent tibi.

Auditio salutis (uissimum vocabulo, aq; liberatio-
net tam admirabilis) de Afflitorum arcisimia obser-
zione ait plenus iucundissima voluptate, quicunque ex
Hebreis de illa cogitaverint, summis Deum laudibus
celebratioris; & quoties meminerint, ac semel cogita-
re recogitatis, toties repetitius festissimum laudes
eisdem, perinde ac si diem festum, & sollemnum, Deo-
que sacrum agirentur; & ne minimam quidem partem
cogitationum sua illa a lia in re occupatores, fed totas lau-
di divine condecoratores: ita ergo extreme cogitatio-
num ferantur, ac destinent, ut diem Dominus festum
agat, illum celebrem sollemniter, solanque, & ad
eumtum convertantur. Sic Basilius, & Theodoreus,

regis; solent autem ei tunc legitimis, etiam votiva, & AAlcucius p., Thomas q., Antonius r., & passim Scholastici, quibus omnino credendum, non Petri Martyris s., contendunt hoc loco Davidem iuloi filios Iudaei, & pertinere tantum vota ad leges ceremonias, ideoque jam profus exploita esse, vovendis rationibus cum ceremoniis aliis debet facerere. Legatur optimus pars ceteris scriptor Controveriarum Bellarriensis t. Ne vero factat Nazianzeni Tetraitechon octauam difficultatem;

21. Par. 22.
22. Reg. 19.
23. 1614.
res, Principes exercitus a, ipsi vero postea quam adora-
ret in templo Nodrū Deum fūm a filii scitiss ab b, & sic
in fello superfluito egit Deo vestrum nolens, ut
pius semini. Præterea dicti potest invitar vel ex exerci-
tus Assyrii, clade superfluitis, vel, quia putant He-
brei, in Abulensi rebus, superfluitis tantum decem
populus finitimus, qui, quod circum Iudeam elēnt,
in circuitu Domini dicuntur esse or votis, ac munieribus
Deum placenter, restituantque hac ratione, si quid de
illius honore & cultu detraherint. Quocumque ver
invict, videatur Propheta proximè præcedenti senten-
tia istam connectere, ut quum cogitatio hominis con-
fella sit Deum, & reliqua cogitationis actura festum
illi, hoc est, ipsiusmodum hoffes se iudeam populi-
que ipsius, hoc potio faciant juri, quod Deo tunc pro-
prietores, propter vera, quam proficitur magis, pro-
fessionem religionis.

Hinc locum Enarratores præsentim Latinis, devo-
tis, quibus videntur Deo, ea, quæ aliquo lex non pra-
cipit, interpretantur, qualia tia omni religioso com-
munia, præter alia multa, quæ vel ad tempus nunca-
pantur, vel extra statum viri auctoris, five perpetua-
fit, five temporaria. Confirmat Augustinus a Pauli

23. Par. 24.
24. Reg. 19.
25. 1614.
xpsis, ne traxerit in dōis sc̄is uero xps!
A vñis ex teatris, Esopae et.
Nil pollicere, sū licet parvum, Deo:
Nam munus tam arcta Dei est, quam sumserit.
Fur et sursum (dabitini genoum!)
Nisi des. Dicent hoc Saphira, & vir sapientias.

Vera doctissimum Pater, & votiva religione ipse addi-
ctus sponte, ne qui vovet aliiquid se putet Deo dare,
quod non prius Dei esset. Religiosos viros, & tactos
postulamus affirmare in circuitu Dei esse, illigere affere
munera, & quia propria accedunt ad Deum, & hujus fa-
milia veluti definitio, seu descripcio est ad Deo implora-
tia u: *Postulas me in ea.* Nam nihil faciunt qui ad il-
lam familiam pertinent, nihil cogitant, nihil loquun-
tur, quod non ad Deum, cui te coniecerant, relata-
rum veint, & quod ex conditione proprii status non re-
feratur, quina radicem omnis munus obtulerint semel
voluntatem, ac le ipsos totos. Quo pacto sapientiores
actare religiosos Lycourgo sunt, & Socrate, qui pra-
cipiebant paucis discesserit. His qua nulla re eagent,
paucis contenti sunt illi, ut temper quod offueretur,
supppererit x.

Hunc locum Enarratores praefertis Latinis, devo-
tis, quibus voventur Deo, ea, qui aliqui lex non pra-
cipio interpretantur, qualia tuis omni religio com-
muni, praez alia mala, quae vel ad tempus nuncu-
pantur, vel ex parte statua virg actioris, five perpetua
five temporanea. Confirmat Augustinus & Pauli
sententia, de his que habent damnationem, quia pri-
mam fidem (id est praeiunctionem, votumque) irritantem
cerant, id est, inquit, voverunt, & non reddiderunt.
Christi quoque verbis eodem refert, monensis memori-
nisti uxoris Loti, et quoniam in pofita, retrorius alpe-
ria contra Domini preceptum. Universè accipiunt Ar-
nobius, & quidam alii de abrenuntiatione, qui diabolo-
lo & pomis eius fit in baptismo. Euthymius & Nice-
phorus, de vovendo, id est, proponendo penitentiam
sed hac non proprii sunt vota. Basilius, atque Theodo-
retus de munieribus, que ut ostentant Deo, invicem
Hebrei hoc loco dicuntur horrati, quoniam qui sum vi-
cini, per meos id faciant, 'tempore audience cladem
Assyriorum. Videntur hi patres alludere ad id, quod
est in Paralipomenis, *polquam omnibus salvatoris Ex-
chiām, & habitatores Ierusalim de manu Semnachari Re-
gis Assyriorum, & de morte opacum, & præfatis eis quie-
rem per circumvallationem multos derulige cogitare, & sacrificia
Domina in Ierusalim.*

Domini in festis. Non recipit retro inde re exiit, ponit tecum; iam autem, & nonte damat retro recipientem. Idem rufus de dicto necesse reddendi promissum Deo, ita praescribit: **Z** Quod cuicunque antequam voviserit, hec, quidam id le numquid facturum voraverit, non scribit in tamen adverbit, quod voravendum fuit, sicut est per prophetam Virginem, &c. **H**ec ergo, & si que alia sunt que rectissimum voravent, quoniam homines voravint, nulla contradictione rumpenda sunt, que sine illa conditione voravint; **Q**ui & hoc Dominum praecipisse intelligentiam est, ubi legitur, **Vovet & redditio Domini Dicitur**, Fulgentius enim tradit, scribens, quoniam quis liberetur vovet quod fecit esse licitum, & ad profectum melioris vita peritura cognoscit, clerici reddebet debere, & in hoc modo vovum redditio, meliore tempore constat proficer: i qui omnia voravent Deo, & redditio quod voravit, ipsi quoque Deus redder collet etiam præmia, quae promisisti, pro se majora, quam illi sunt, qui sola præcepta impliebant. Verum quidem quod etiam adnotat Ambrosius, b quidquid offeras Deo, Dei eis, cuius est orbis terrarum, nescit Dei nosfer bonorum nosferem: & se perfibatur, atque confitebatur: **D**o Da vid 4, 4, se apud populum quae de manu ipsius accipiens, dedisse illi, & Aeneas cum Conciliis secundum ait, quod nemo recte Deo voraret, nisi quod ab illo acceptaret, tamen Deus non existit, nisi præceptum obserbaverit, inter quæ est, ut que ultrò voravisset, & ne facias irrratum verbum tuum, si vorum Domino voravis, aut non confirmari es & surges, quoniam riuia ex homini deservare potest.

Sancti. Crux vestra resurrexit a. Nullum in reddendo Aia excolitur, siue huius exterius inter alios homines, sicut etiam in aliis. & Roger. nominamus.

egitatis, ut premissum.
Omnes qui in circuitu eius affertur manus, & Hieronymus, omnes qui in circuitu eius sunt, & affert manus
terribilis. At referunt quinque primas dictiones ad priora verba, hoc modo. *Vixit & rediret Dominus Deus ve-
fregit omnes, qui in circuitu eius (celis) tunc fortis
ponunt, affert manus terribilis.* Quidam sic distinguunt, unum quoniam circuitu eius sunt, affert manus
terribilis, in praesertim membrorum pertinet ad Iudeos,
hoc ad exteriores. Videlicet invitantes exterius circum
Iudeam habitantes, & Iudeam in medio velut ius
habentes, cum propter pecuniarium ipsius de illis curam,
quoniam quia fixum erat in medio Tabernaculum quoniam
haberent certa ea ut omnes illius configurarentur, gerente
que quasi ex parte Tabernaculum omnes ex parte. Para-
phratis expubis. *Vixit & rediret eorum Dominus De-
us;* omnes qui habuerint in circuitu Sanctorum suis ad-
ducent oblationes in honorem Sanctissimi terribilis. Vel iux-
ta Nebiensem, affert sacrificia domum Sanctissimi in cir-
cum. In textu Graeco manus & vobis, & vos, & vos
prospera, omnes qui in circuitu eius, affert manus ter-
ribilis. In Paterio Gallicantu & Basso Heribolensis,
omnes qui in circuitu eius sunt, affert manus terribilis.
Augustinus edidit pacto, pater ultimum dictioinem,
quam rejet in sequenti verbum, nec repetitis, in
citat illud Paterium. *Catilodus, omnes qui in circu-
tu eius affert manus terribilis.* Ita etiam in Romano Paterio,
ed nonnulli ultimum jugo lequenti verbum
Hanno & Glotis intercessores recitare duas dictiones,
affert, vel effert. *Agellius prefat lectioem, in
qua est verbum certe peractum, vultusque eius lenitus, ut
perficiantur. Hinc quod in obdictione voraverunt, ed-
dere, quia tanta Victoria fata excusavit iniurias ipsorum
principibus, odio depolite adulatori sine Iacoby-*

